

Teollisuuden tulevaisuuden näkymiä ja ympäristönsuojelun haasteita

Jouni Lind, EK

Ketä EK edustaa?

- EK edustaa kattavasti kaikkia yksityisiä toimialoja ja kaikenkokoisia yrityksiä
- 27 jäsenliittoa
- Noin 16 000 jäsenyritystä, joista n. 96 % pk-yrityksiä
- Yli 70 % Suomen BKT:stä
- Yli 95 % maamme viennistä
- Noin 950 000 työntekijää

Esityksen rakenne

1. Toimintaympäristö ja muutostekijöiden hahmotus
 - EU ja kansallinen
2. EK:n infrastruktuurisektorin tavoitteita
3. Tietoiskuja muutamiin ajankohtaisiin kysymyksiin
4. Johtopäätöksiä

1. Toimintaympäristö ja muutostekijöiden hahmotus

EU:n 2020/2050 strategiat ja tiekartat

EU:n agenda

- Tiedonanto raaka-aineiden ja perushyödykkeiden markkinoista
- Tiekartta vähähiiliseen talouteen 2050
- Energiategohokkuussuunnitelma 2020
- Valkoinen kirja liikenteestä
- EU:n biodiversiteettistrategia 2020
- Energiaverodirektiivin uudistus
- Tiekartta resursitehokkuudesta
- Maatalouspolitiikan reformi
- Kalastuspolitiikan reformi
- Aluepolitiikan reformi
- Energiainfrastruktuuripaketti
- Trans-Eurooppalaisten verkkojen uudistus
- Energia tiekartta 2050
- Älykkäät verkot 2011
- Energian tuotannon varmuus ja kansainvälinen yhteistyö 2011
- Vesipuidedirektiivin tarkistus 2011
- Toimintasuunnitelma kohti bioperustaista taloutta 2020
- Strateginen liikennesuunnitelma
- Kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailua koskeva lainsäädännön tarkistus
- Jäte- ja kierrätysstrategia
- IMO/Rikkidirektiivi
- CSR Strategy
- Ekoinnovaatiotoimintasuunnitelma

Resurssitehokas Eurooppa – Lippulaiva-aloite osana Eurooppa 2020 strategiaa (tiedonanto 26.1.2011)

- Tavoite luoda strategia ja kokonaisvaltainen toimintatapa varmistamaan konkreettiset toimet jo päätettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi 2020 mennessä ja luotaamaan polku 2050 tavoitteisiin pääsemiseksi.
- Luo raamin muutokselle ja sitä tukevalle politiikalle:
 - edistää taloutta vaikka vähentää resurssien käyttöä
 - luo uusia mahdollisuuksia kasvulle ja innovaatioille
 - varmistaa tärkeiden raaka-aineiden saannin
 - torjua ilmastonmuutosta ja ympäristön haitallisia vaikutuksia
- Tietoon perustuva politiikan teko

Keskeisiä kysymyksiä

- Mikä on järkevä tavoitteenasettelu resurssitehokkuudelle 2050/2020
- Mitkä ovat keskeisimmät raaka-aineet, materiaalit, energiamuodot joita tulisi tarkastella
- Missä asioissa elinkaari- tai arvoketjuanalyysin tekeminen kannattaa ja edistäisi resurssitehokkuutta hyvällä tavalla
- Mitä aloitteessa on erityisesti vastustettavaa
- Minkälaisia instrumentteja nähdään järkeväksi tehokkuuden esittämisessä
- Mitä seurantavälineitä voidaan käyttää
- Miten tietopohjaa tulisi kehittää

EK:n kantoja materiaali- ja energiatehokkuuteen

- Tavoitetta tarkasteltava kokonaisuutena yksityiskohtaisten tavoitteiden sijaan: Uudistuminen tapahtuu kasvua ja kilpailukykyä edistämällä, investointiympäristö houkuttelevaksi
- Vapaus omalähtöisiin ratkaisuihin ja erityispiirteiden huomioimiseen. Suomelle tyypillisiä esimerkiksi kaukolämpö, luonnonvarojen käyttö, vesi
- Päätöksentekoon tarvitaan varmuutta ja avointa valmistelua
- Tarvitaan edistäviä toimia: tutkimus, kannustimet, rahoitus, verkostoituminen
- Tietopohjan varmistaminen ja oikeat mittaamistavat
- **Eurooppa ei saa reguloida ja hinnoitella itseänsä ulos globaalimarkkinoilta**
- **Ei pirstaleista lainsäädäntöä, sitovia yksityiskohtaisia tavoitteita, taakanjakoa, päällekkäisiä ohjauskeinoja**
- **Ei rajoituksia luonnonvarojen käytölle tai raaka-aineveroja**

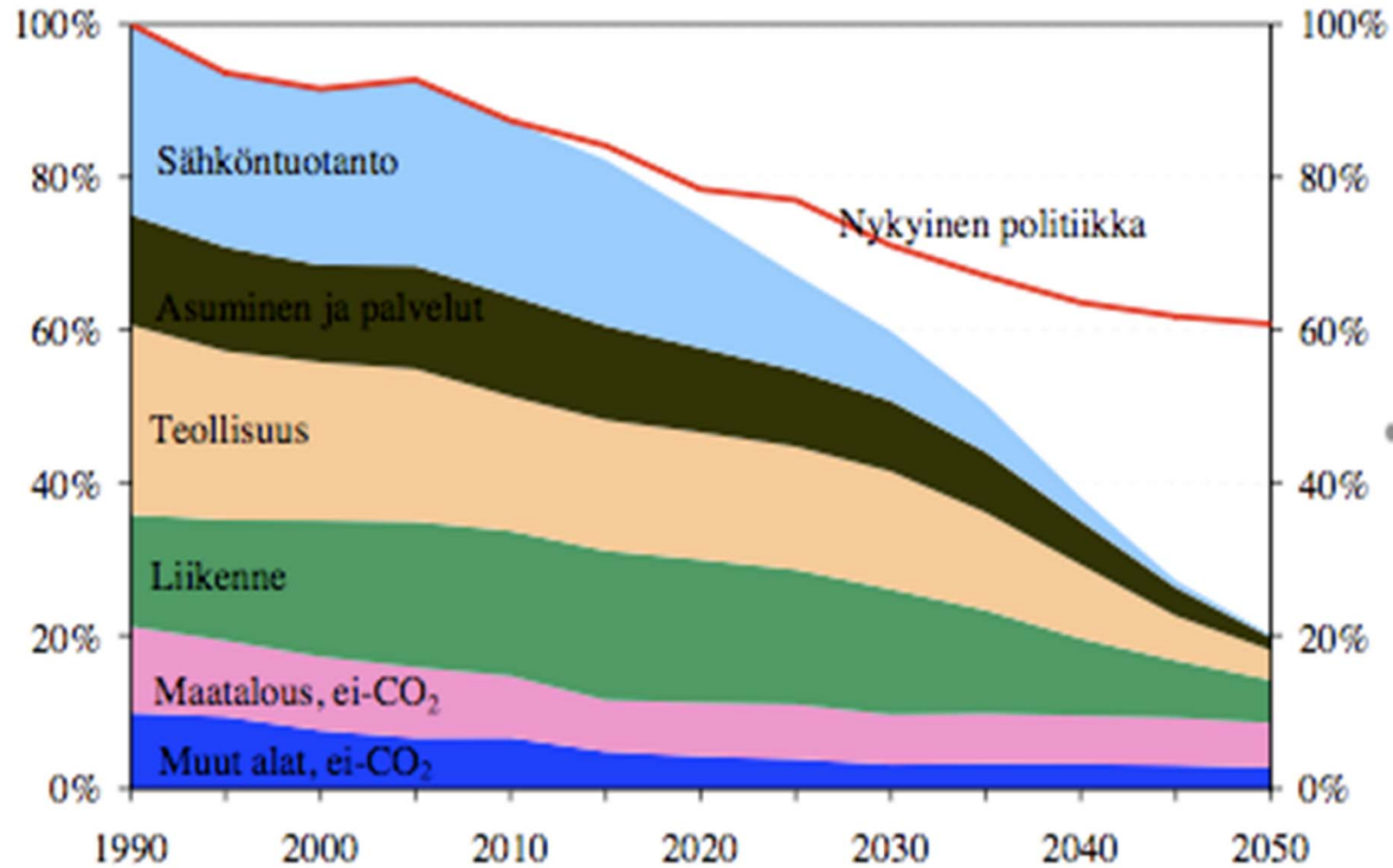

Tiekartta vähähiiliseen talouteen 2050

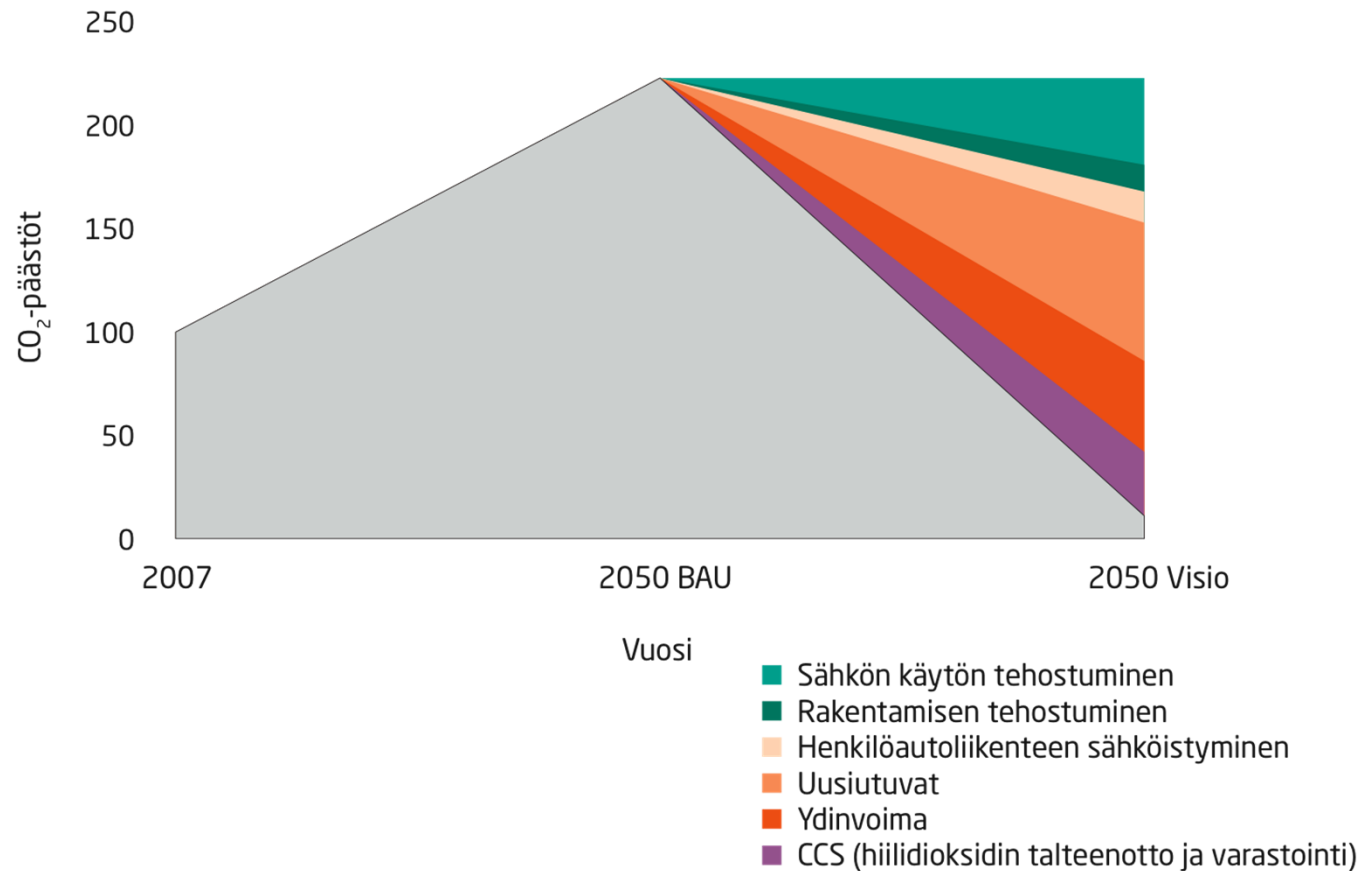
- Komission näkemys, miten EU leikkaa kasvihuonekaasuja 80–95 prosentilla vuoteen 2050 mennessä
 - EU:n sisäinen päästöleikkaus 80 % vuonna 2050, ylimenevät kansainvälisin joustomekanismein
 - Välietapit: 40 % v. 2030 ja 60 % v. 2040
 - Lisäksi mainittu 25 % v. 2020 (komission mukaan saavutettavissa olemassa olevin tavoittein: uusiutuva energia + energiatehokkuus, ml. energiatehokkuussuunnitelmassa esitetyt lisätoimenpiteet)
 - Ei muutosta vuoden 2020 20 %:n päästövähennystavoitteeseen
 - Komissio ehdottaa päästöoikeuksien siirtämistä sivuun kolmannella päästökauppaudella vuosina 2013-2020 vähähiilisten investointien vauhdittamiseksi
- Tiekartassa hahmotellaan myös toimialakohtaisia päästövähennyksiä vuosille 2030 ja 2050. Keskeisiksi aloiksi nostetaan sähköntuotanto, liikenne, teollisuus, rakennukset ja rakentaminen sekä maa- ja metsätalous

EU:n omien kasvihuonekaasupäästöjen väheneminen 80%:lla (100% = 1990)

Energiateollisuuden Hiilineutraali sähköntuotanto 2050 –vision vaikutukset Suomen sähköntuotannon CO₂-päästöihin

Lähde: Honkapuro, Jauhiainen, Partanen ja Valkealahti.

Tiekartta vähähiiliseen talouteen 2050

- Keskeisiä teknologioita mm. vähähiilinen energia, CCS, älykkäät sähköverkot, hybridi- ja sähköajoneuvoteknologia, energiatehokas rakennusteknologia, teollisuuden puhtaat prosessit yms.
- Komissio arvioi vuosittaiseksi investointitarpeeksi seuraavan 40 vuoden aikana 1,5 % BKT:stä - yhteensä 270 miljardia euroa joka vuosi
 - Rakennettu ympäristö (rakennukset ja kulutus): € 75 mrd.
 - Liikenne (kulkuneuvot ja infrastruktuuri): € 150 mrd.
 - Energia (sähköntuotanto, älyverkot): € 30 mrd.

Kuinka luoda tarvittavat kehykset näille valtaville investoinneille?

EU:n energiatehokkuussuunnitelma 2011

- Julkinen talous ja kuluttajat nostettu esiin erityisesti
- Ei sitovia tavoitteita jäsenmaille, mutta tilanne arvioidaan uudelleen 2012-2013
- Kansallisia valkoisten sertifikaattien järjestelmiä tms. ehdotetaan pakolliseksi energian toimittajille
- Suurteollisuudelle ehdotetaan pakolliseksi energiakatselmoiteja
- Energiatehokkuus pitäisi huomioida julkisissa hankinnoissa
- Ecodesign-direktiivi on nähty hyvänä tapana poistaa markkinoilta energiatehottomat laitteet
- Rakennuksissa suuri energiatehokkuuspotentiaali, huolena rakentamisen, erityisesti korjausrakentamisen kustannukset
- Lakiesityksiä tulossa; esimerkiksi energiapalveludirektiivin päivitys julkaistaan touko-kesäkuussa. Tähän direktiiviin perustuu mm. keskisuuren teollisuuden ja palvelualojen 9 % tehostamistavoite Suomen vapaaehtoisessa energiatehokkuussopimuksessa vuodelle 2016

Tiedonanto Hyödykemarkkinoiden ja raaka-aineiden haasteisiin vastaaminen

- Komissio tavoittelee raaka-aineiden turvaamista:
 - Raaka-aineiden saannin turvaaminen kansainvälisillä markkinoilla. Kauppapolitiikka ja toimet kehitysmaissa kuuluvat tähän kokonaisuuteen.
 - EU:n sisäiset toimet raaka-aineiden saannin parantamiseksi. Tarkastelussa ovat mm. kaivostoiminnan edellytysten kehittäminen maankäytön suunnittelulla ja geologisen tietopohjan vahvistamisella.
 - Luonnonvarojen tehokkaan käytön ja kierrätyksen edistäminen.
- Komissio esittää toimia markkinoiden läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

Entä kansalliset toimet?

Missä kansallisesti mennään?

- Isot energialinjaukset tehty
 - Ydinvoima, uusiutuva energia
- Hallitus päätti vihreästä verouudistuksesta
 - Kela-maksun poisto, energia- ja ympäristöverojen nosto
- Luonnonvarojen käyttöä edistetään ja toisaalta säännellään
 - Luonnonvaraselonteko, vesilain, kaivoslain ja jätelain kokonaisuudistukset
- Liikennepolitiikalle haetaan uutta suuntaa
 - Liikennejärjestelmän kattavuus ja palvelutaso?
 - Rahoitusmallit ja hinnoitteluperiaatteet
- Ympäristöliiketoimintaa halutaan vauhdittaa
 - Vihreän kasvun ohjelma? Cleantech Finland -brändi

Uusi hallitus - haasteena kestävyysvaje

- Yritystuet?
- Verot?
- Kasvun eväät?

Ympäristöhallinnon alan ”agenda”

- Ympäristösuojelulainsäädännön uudistus
- Biodiversiteettistrategian uudistus
- Luonnonsuojelulainsäädännön uudistus
- Korjausrakentamisen energiatehokkuus
- Merenhoitosuunnitelma (arviointi, hyvän tilan määrittely, toimenpiteet)

2. EK:n infrastruktuurisektorin tavoitteita

EK:n tavoitteet 1/2

- Kasvua luonnonvaroista ja ympäristöosaamisesta
 - Luonnonvarat Suomelle strateginen kysymys
 - Suomi maailman kärkijoukkoon ekotehokkaana hyödyntäjänä
 - Sisältää palvelujen ja teknologialiiketoiminnan kehittämisen
 - PK-yrityksille rahoitusta, neuvontapalveluja, verkostoitumista, kansainvälistymistä
 - Kannustava toimintaympäristö, sektorirajat ylittävää luonnonvarapolitiikkaa
 - Rajoittavien säädöksiä ja lupamenettelyjen karsinta
 - Arktisten alueiden hyödyntäminen, EU-Agenda
 - Vihreä liiketoiminta
- Energia ja logistiikka kilpailueduksi
 - Toimintavarmuus, kilpailukykyinen hinta, riittävä omavaraisuus
 - Energiaverojen palautusjärjestelmää laajennettava, palveluyritykset teollisuuden veroluokkaan

EK:n tavoitteet 2/2

- Materiaalitehokkuuden markkinaehtoinen edistäminen
 - Raaka-aineiden ja materiaalien saatavuus
 - Selkeytetään jätteen ja tuotteen rajaa
- Turvataan logistiikan kustannuskilpailukyky ja palvelutaso
- Maankäytön suunnittelussa yritysten toimintaedellytykset
- Kansainvälisesti tasavertaista ilmastopolitiikkaa
 - Ei päällekkäisiä ohjauskeinoja
- Nopeutetaan yritysten ympäristöluvan saantia ja karsitaan eri lakien päällekkäisiä menettelyitä

3. Tietoiskuja muutamiin ajankohtaisiin kysymyksiin

Toimeenpanossa olevia asioita

- Vesipuidedirektiivin toimeenpano
 - Valuma-aluekohtaiset suunnitelmat
 - Yrityksiä voi koskea haitallisten aineiden määrittelyt (laatunormeja)
 - Edustus yhteistyöryhmissä
- Vesilaki
- Päästöoikeuksien haku elokuun loppuun mennessä
 - ”Pitää olla todennetut tiedot”
- Uusien rakennusten energian tehokkuusvaatimukset
- Jätelain uudistus

Jätelaki: Mitä muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön?

- Jätteen määritelmän selkeyttäminen
- Pakkausten tuottajille kokonaisvastuu
 - Kattaa siis myös asumisessa syntyvät pakkausjätteet
- Kuntien vastuun kasvattaminen yhdyskuntajätehuollossa
 - Kiinteistön haltijan järjestämä (sopimusperusteinen) jätteen-kuljetusvaihto kuitenkin säilyy
- Ongelmajäte → vaarallinen jäte
- Jätteen kansainväliseen siirtoon liittyvän hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntä
- Siirtoasiakirjakäytännön laajentaminen jätteenkuljetuksiin
 - ei kuitenkaan tavanomaisen jätteen kuljetuksiin
- Laiminlyöntimaksun käyttöönotto
- Materiaalitehokkuusvaatimus

Jätteen määritelmä ei muutu nykyisestä

”Tässä laissa tarkoitetaan jätteellä ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä”

Olennainen kysymys on, mitä tarkoitetaan ”käytöstä poistolla”?

- Taloudellinen arvo ?
- Hyödyntäminen omassa toiminnassa tai muualla ?
- Toimitus kaatopaikalle !

Määritelmä ei muutu, mutta jätelakiin tulee uudet selkeyttävät määritelmät sivutuotteelle ja jäteominaisuuksien lakkaamiselle.

25.5.2011 Jouni Lind

Jätettä tai tuotetta

sivutuote (by-product)

- **joka ei siis jäte**
- jatkokäyttö varmaa, voidaan käyttää suoraan ilman jatkoprosessointia,
- on syntynyt integroidusti *tuotantoprosessissa (a production process)*
- jatkokäyttö on laillista ja ympäristö- ja terveysvaatimukset täyttyvät

Jäteominaisuuksien lakkaaminen (end-of-waste)

- **joka lakannut olemasta jäte**
- on läpikäynyt hyödyntämisprosessin ja soveltuu teknisesti tarkoitukseen
- ko. uusioraaka-ainetta käytetään yleisesti ko. tarkoitukseen, ja käytölle on olemassa markkinat tai kysyntää
- käyttö ei aiheuta haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle eikä terveydelle
- Komissio on käynnistänyt kriteerien suunnittelun (pilotit: rauta- ja teräsromu, alumiiniromu, kupariromu, keräyspaperi ja lasi.)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sivutuotteen ja end-of-wasten määrittelyperusteista. Voivat koskea haitta-aineiden pitoisuuksia, liukoisuutta sekä käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia.

4. Johtopäätöksiä?

Merkityksellistä yritysten kannalta

- Kaikki vaikuttaa kaikkeen ja kilpailukykyyn
 - Etsinnässä ”politiikkavälineet” energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämiseksi
 - luovuus ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi
- Suomen asenne – tulevaisuus uhka vai mahdollisuus
 - Miten edelläkävijyys hyödynnettäisiin?

Mitä tarvitaan vihreän kasvun edistämiseksi?

- Uudenlaista teollisuuspolitiikkaa (luonnonvarojen kestävästä käytön edistämistä)
- Houkutteleva toimintaympäristö yrityksille ja investoinneille
- Koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vahvistaminen
- Riski- ja yritysrahoituksen kehittäminen
- Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen
- Lupa- ja viranomaismenettelyjen sekä kustannusrasitteiden keventäminen
- Ympäristöperusteisiin kriteereihin ja velvoitteisiin vaikuttaminen EU:ssa ja globaalisti
- Verkostojen luominen ja vahvistaminen
- Teemakohtaiset kehittämishankkeet (älykkäät sähköverkot, materiaalitehokkuus ja jätteiden hyödyntäminen)

Tulevaisuus on tehtävä!

Jouni Lind, luonnonvarat ja ympäristöpolitiikka
jouni.lind@ek.fi
www.ek.fi

